

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi

Lənkəran Dövlət Universiteti

Təsdiq edirəm

Tədrisin təşkili və təlim

texnologiyaları üzrə prorektor v.i.e:

 dos. Zaur Məmmədov

"___" ____ 2025-ci il

Fənn sillabusu:

İxtisas: 060701- Torpaqşünaslıq və aqrokimya

Fakültə: Aqrar və mühəndislik

Kafedra: "Aqrar elmləri"

I.Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Aqrokimya (Program Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin 11.07 2019-cu il tarixli F-436 sayılı əmri ilə qrif verilmişdir)

Kodu: IPf-B12

Tədris ili: II (2024/2025)

Semestr: III

Tədris yükü: Cəmi: 60 saat. Auditoriya saatı – 20 (10 saat mühazirə, 10 saat laborator məşğələ)

Tədris forması: Qiyabi

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 6 kredit

Auditoriya N: müh.314; lab.114.

Saat: I gün 1-ci saat müh.; II gün 2-ci saat lab.

II.Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Babayev Xalıqverdi Yusub oglu.aqr.e.ü.f.d., dos.

Məsləhət günləri və saati: III gün saat 15⁰⁰.

E-mail ünvanı: babayev.xaliqverdi 58@mail.ru

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş., Fizuli küç.70 ,

III.Təsviyyə olunan dərslik, dərs vəsaitivə metodik vəsaitlər:

Əsas:

1. Aqrokimya. Ali nəktəblər üçün dərslik. V.M. Kleçkovski və A.V. Peterburqskinin redaktəsi ilə çıxmış ruscanın birinci nəşrindən tərcümə.Bakı: Maarif, 1966, 536 s.
2. Axundov F.H. Meliorasiya olunmuş torpaqlarda müxtəlif kənd təsərrüfatı bitkiləri əkinlərində gübrələr sisteminin tətbiqinin aqrokimyəvi əsaslarına dair tövsiyələr.Bakı,1990.
3. Bayramov B. İ., Cəfərov Y.Ə. Torpaq, bitki və gübrələrin aqrokimyəvi analiz üsulları.Gəncə,1982.
4. Əliyev T.Ə. Aqrokimyəvi tədqiqat üsulları (Dərs vəsaiti) Gəncə,1993,157 s.
5. Əliyev T.Ə. Aqrokimya. Gəncə: AKTA nəşriyyatı, 2004, 256 s.
6. Əliyev S.,Əyyubov R.,İsdayev R. Bitki, torpaq və gübrələr.Bakı,1981.
7. Hüseynov A. M.,Hüseynov N.V. Torpaq kimyası. Bakı, Qanun nəşriyyatı,Dərslik,2015,584 s.
8. Hüseynov A.M. , Abdullayeva Z.H. Aqrokimyanın ekoloji problemləri və funksiyaları (Dərs vəsaiti) . Gəncə , 2017, 90s.
9. Şəfibəyov Ə.B. Torpaq və bitkilərin aqrokimyəvi analiz üsulları. Bakı,1964, 204 s.
10. Агрохимия / / Б.А.Ягодин., П.Ь.Симирнов.,А. В. Петербуургский и др.; под редакц. Б.А.Ягодина.-2-е изд. Переработ.и доп.-М. : Агропромиздат, 1989,- 639с.

11. Минеев В.Г. // Агрохимия. М. : 2006 , 330с.
12. Минеев В.Г. // Практикум по агрохимии. М. : 2010.

Əlavə:

13.Минеев В.Г // Химизация земледелия и природная среда . – М. Агропромиздат, 1990.- 287с.

14.Jackson M/L | |Soil chtmical analysis.-1958.

15.Schtftr .F. Und Ulrich B .|| Humus und Humuslwngund. Stuttgart, 1960

16.Thomas G .W. // Forms of aluminium in cation txchangers.Transast. of 7 th Intn/Congr.of Soil Scitnt. Vol.11.p./64.1960.

IV.Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa fənlərin tədrisi vacib deyil.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda başqa fənnlərin tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Aqrokimya fənni- kənd təsərrüfatı bitkilərinin qidalanması prosesində bitki, torpaq, idim və gübrələr arasındaki qarşılıqlı əlaqədə olan dialektik sistemdir. Gübrələr mineral və üzvi maddələr olub, bitkinin qida elementlərindən ibarətdir. Torpaga gübrə verdikdə, orada qida elementləri çoxalır, bitkinin həyat prosesləri aktivləşir, torpağın xassələri dəyişir.Aqrokimya fənninin başlıca vəzifəsi- əkinçilikdə maddələrin dövriyyəsini öyrənmək,torpaq və bitkidə əmələ gələn kimyəvi proseslərə təsir tədbirlərini aşkar etməkdən ibarətdir ki, bunlar vasitəsilə bitkilərin məhsulunu yüksəltmək və ya onun tərkibini dəyişdirmək olar. Maddələrin bu dövriyyəsinə insanların müdaxiləsində əsas gübrələr hesab olunur.

Aqrokimya fənninin əsas məqsədi - gübrələri düzgün tərbiq etməklə kənd təsərrüfatı bitkilərinin məsuldarlığını və onun keyfiyyətini yüksəltməkdən ibarətdir. Əlverişli aqrotexnika tətbiq edildiyi şəraitdə NPK gübrələrinin təsireddici maddəsinin bir tonu kənd təsərrüfatı bitkilərinin tonlarla məhsulunu artırır. Müasir aqrokimyanın əsas məzmunu- torpaq münbitliyi, xassələri və bitkilərin qidalanmasının optimallaşdırılması nəzəriyyəsindən başlayaraq, aqrokimya vasitələrdən səmərəli istifadə problemlərinin kompleks qiymətləndirilməsidir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmadı. Müəyyən olmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılardır: 20 bal seminar və lab. işləyin dəslərində fəaliyyətinə görə, 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə.

İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

-10 bal- tələbə keçilmiş material dərslərdən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.

-9 bal-tələbə keçilmiş material tam olma düşür, cavabı dəqiqdır və mövzunun mətnini tam aça bilir.

-8 bal-tələbə cavabında ümumi xərçəngli bəzi qüsurlara yol verir;

-7 bal- tələbə keçilmiş material həm də düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir

-6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür;

-5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.

-4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;

3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslaşdırıbilmir;

1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.

-0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Öks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semester ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

91-100 bai- əla (A)

81-90 bal-çox yaxşı (B)

71-80 bal- yaxşı (C)

61-70 bal- kafi (D)

51-60 bal -qənaətbəxş (E)

51-baldan aşağı- qeyri-kafi (F)

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam –intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görüləcək.

X.Təqvim mövzu planı: Mühazirə 10 saat, laborator məşğələ 10 saat Cəmi: 20 saat

N	Keçirilən <u>mühazirə</u> mövzularının məzmunu	Saat	Tarix
1	2	3	4
1	<p>Mövzu 1: Aqrokimya fənninin məqsədi, vəzifələri və tədqiqat metodları. Bitkilərin qidalanması, torpaq münbitliyi və gübrələmə haqqında təlimin inkişaf tarixi. Bitkinin kimyəvi tərkibi və qidalanması. Bitkilərin qidalanmasında makro və mikroelementlərin rolü.</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Aqrokimya fənninin məqsədi, vəifəsi və tədqiqat metodları. 2.Bitkilərin qidalanması, torpaq münbitliyi və gübrələmə haqqında təlimin inkişaf tarixi 3.Münbitliyin formallaşmasında torpağın mineral və üzvi hissəsinin əhəmiyyəti rolü. 4. Münbitlik haqqında müasir təlimin inkişafı.Torpağın münbitlik modelinin qurulma prinsipləri. 5.Bitkilərin qidalanması və aqrokimya elminin inkişafında Azərbaycan və xarici ölkə alımlarının xidmətləri 6.Bitkinin kimyəvi tərkibi. 7.Yaşıl bitkilərin havadan, kök vasitəsilə və kökdənkənar qidalanması. 8. Bitkilərin qidalanmasında makroelementlərin rolü. 9. Bitkilərin qidalanmasında mikroelementlərin rolü. <p>Mənbə: [Mühazirə materialları, 1,2,3, 4]</p>	2	

2	<p>Mövzu 2: Mineral gübrələr. Azotlu gübrələr. Fosforlu gübrələr. Kaliumlu gübrələr.</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> Azotlu gübrələrin təsnifatı. Azotlu gübrələrin effektliyinin yüksəldilməsi yolları. Azotlu gübrələrin torpaqla qarşılıqlı təsiri. Tez və gec (tədricən təsir edən) azotlu gübrələr. Fosphorlu gübrələrin təsnifatı, tərkibi və torpaqla qarşılıqlı əlaqəsi. Suda həll olan fosphorlu gübrələr. Suda həll olmayan (limon turşusunun ammonium duzunun qələvi məhlulunda, ya da limon turşusundan həll olan) fosphorlu gübrələr. Çətin həll olan fosphorlu gübrələr (suda və zəif turşularda həll olmayan) fosphor gübrələri. Fosphorlu gübrələrin tətbiqi effektivləşdirilmək yolları. Kalium gübrələrinin təsnifatı, tərkibi və torpaqla qarşılıqlı təsiri. Təbii suxur və duzlarından alınan qatı kalium gübrələri. Qatı kalium gübrələri ilə təbii duzdan qarışdırılmasından ibarət olan kalium gübrələri. Kül-qiyametli kaliumlu gübrə kineti. Kalium gübrələrinin dozalarının artırılması. <p>Mənbə: [Mühazirə materialları, 1]</p>	2	
3	<p>Mövzu 3: Kompleks gübrələr. Kalsiumlu, Magneziumlu və Kükürdlü gübrələr. Mikrogübələr (mikroelementlər).</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> Kompleks gübrələrin təsnifatı, tərkibi və agronomik və iqtisadi effektlliliyi. Mürəkkəb gübrələr, qarışiq gübrələr. Mürəkkəb - qarışiq gübrələr Maye kompleks gübrələr, Kompleks gübrələrin tətbiqi üsulları (əsaslı və səmərəliliyi). Kalsium, magnezium və kükürdün tətbiqi və ümumi miqdarı və mənimşənilən formaları. Kalsium tətbiqindən tərkibli əhəngli gübrələr. Kükürd tərkibli gübrələrin müxtəlif tətbiqi və təsiri və səmərəliliyi. Mikrogübələrin təsnifatı (dəmir, manqan, bor, kobalt, xlor, natrium, mis, molibden, kobalt, xlorlu və natriumlu gübrələr). Dəmir, manqan, bor və sinkli natrium tətbiqi və səmərəliliyi Mis, molibden, kobalt, xlorlu və natriumlu gübrələrin tətbiqi və səmərəliliyi <p>Mənbə: [Mühazirə materialları, 1]</p>	2	
4	<p>Mövzu 4: Üzvi gübrələr. Peyin şirəsi (peyini). Yaşıl (sideratlar) və baktériyal gübrələr. Üzvi gübrələrin tətbiqi sistemləri. Gübrələrin tətbiqi sisteminin elmi tətbiqi.</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> Üzvi gübrələr və onların növləri. Üzvi gübrələrinin münbitliyi. Peyinin saxlanması üsulları Peyin şirəsi və quş zili (peyini). Torflu kompostların hazırlanması və tətbiqi. Peyin-torpaq kompostu. Torf-mineral-ammonium gübrələrin hazırlanması və tətbiqi. 	2	

- 6.Yaşıl gübrələrin əhəmiyyəti. Sideratsiya tədbirləri.
 7.Müstəqil və sıx (qarışq) siderat əkinlər. Yaşıl gübrənin üç əsas forması: tam yaşıl gübrə, çalınmış yaşıl gübrə, xora yaşıl gübrə.
 8.Bakterial gübrələrin növləri. Nitragin, Azotobakterin, Fosforobakterin preparatlarının hazırlanması və tətbiqi qaydaları.
 9.AMB (Autoxton mikroflora "B") – kombinəedilmiş bakterial preparatların tərkibi, hazırlanması və gübrə kimi istifadəsi.
 10.Əhəngli gübrələr.Torpağın turşuluğunun bitkilərə təsiri və əhəngin torpağın reaksiyasına münasibəti.
 11.Torpağın əhənglənməyə ehtiyacının müəyyən edilməsi.
 12.Şorlaşmış və şorakətləşmiş torpaqların təsnifikasi.
 13.Şorlaşmaya və şorakətləşməyə qarşı meliorativ tədbirlər
 14.Gübələmə sistemi haqqında ümumi anlayış. Gübələrin tətbiqi sisteminin məqsədi və elmi əsasları.
 15.Növbəli əkində əsas tarla bitkilərinin gübələmə sisteminin elmi prinsipləri.
 16.Uzvi və mineral gübələrin birlikdə tətbiqi. İqlim şəraiti və gübələrin tətbiqi.
 17. Gübələmə sistemində bitkiyə verilən gübrə dozalarının müəyyən edilməsi.

Mənbə: [Mühazirə materialları, 1, 2,6,8.]

5	<p>Mövzu 5: Kənd təsərrüfatı bitkilərin gübələmə sistemi. . Aqrokimyada tarla və vegetasiya təcrübələri. Aqrokimyanın ekoloji problemləri və gübələrin tətbiqinin iqtisadi səmərəliliyi</p> <p>Plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Tarla bitkilərinin gübələnməsi 2. Kökümeyvəli və kökүumrulu gübələnməsi 3.Lifli və yağıverən bitkilərin gübələnməsi 4.Tərəvəz və bostan bitkilərinin gübələnməsi 5. Çəmən, biçənek və çoxillik otların gübələnməsi 6.Tumlu və çeyirdəkli meyvə ağaclarının gübələnməsi. 7.Subtropik və sitrus meyvə bitkilərinin gübələnməsi. 8. Qərzəkli bitkilərinin gübələnməsi. 9. Subtropik texniki bitkilərin gübələnməsi 10.Gübələrlə tarla təcrübəsinin qoyulması sxemi, programı, planı və texnikası. 11.Aqrokimyəvi kartogramlarının tərtib edilməsi və istifadəsi. 12.Məhsuldarlığın hesaba alınması (uçotu). 13.Təcrübə nəticələrinin aqronomik və riyazi üsullarla işlənməsi. 14.Gübələrdən səməresiz istifadənin insan sağlamlığına təsiri.Gübələrlə çirkənmənin neqativ nəticələri. 15.Ekoloji təhlükəsiz məhsul istehsalı.Mitratlar və onların törəmələrinin insan organizminə təsirinin azaldılması yolları. 16.Gübələrin təsirinin iqtisadi cəhətdən qiymətləndirilməsi <p>Mənbə: [Mühazirə materialları, 1, 2, 3]</p>	2
	Cəmi:	10 s.

Laboratoriya məşğətəsi

s\	Məşğələlərin mövzuları	saat	tarix
----	------------------------	------	-------

S			
1	<p>İş 1:Laboratoriya işlərinin təşkili və texniki tədqiqatlar haqqında məlumat. Gübrələrlə bitki təsirinin təsirini və məhsulun keçidini tətbiq etmək üçün bitki analizləri. Torpaqların aqrokimyəvi xüsusiyyətləri. Torpağın əhəngə və gipslənməyə tələbatının müəyyənləşdirilməsi. Əhəng və gips normalarının hesablanması. Azotlu,fosforlu,kaliumlu gübrələrin keyfiyyət analizi. Gübrələrin verilmə dozasi.</p> <p>Mənbə: [Mühazirə materialları, 1,2, 3,11-16]</p>	Laboratoriyada aqrokimyəvi tədqiqatlar haqqında məlumat. Gübrələrlə bitki təsirinin təsirini və məhsulun keçidini tətbiq etmək üçün bitki analizləri. Torpağın əhəngə və gipslənməyə tələbatının müəyyənləşdirilməsi. Əhəng və gips normalarının hesablanması. Azotlu,fosforlu,kaliumlu gübrələrin keyfiyyət analizi. Gübrələrin verilmə dozasi. <p>Mənbə: [Mühazirə materialları, 1,2, 3,11-16]</p>	2
2	<p>İş 2:Azərbaycanın əsas torpaq tiplərində mütəhərrik formalarının təyini üsulları. Məhsulun təyini. Məhsulun azot, fosfor və kaliumun təyini.</p> <p>Mənbə: [Mühazirə materialları, 1,2, 3,11-16]</p>	Azərbaycanın əsas torpaq tiplərində mütəhərrik formalarının təyini üsulları. Məhsulun təyini. Məhsulun azot, fosfor və kaliumun təyini.	2
3	<p>İş 3: Üzvi gübrələr. Yerli gübrələrin anquş zili və yaşılı gübrələrdə azotun, hətta təyini.Kompostlar. Torf komposları və ya ehtiyatlarının öyrənilməsi.</p> <p>Bakterial gübrələr. Bioloji preparatların tətbiqi.</p> <p>Mənbə: [Mühazirə materialları, 1,2, 3,11-16]</p>	Üzvi gübrələr. Yerli gübrələrin anquş zili və yaşılı gübrələrdə azotun, hətta təyini.Kompostlar. Torf komposları və ya ehtiyatlarının öyrənilməsi. <p>Bakterial gübrələr. Bioloji preparatların tətbiqi.</p> <p>Mənbə: [Mühazirə materialları, 1,2, 3,11-16]</p>	2
4.	<p>İş 4:Aqrokimyəvi tədqiqat üsulları (tarla, qidalanma, qeydləşdirilmə, ölçetmə, təcrlübələr).Aqrokimyəvi tədqiqatda nişanlanmış elementlərin sulu.</p> <p>Mənbə: [Mühazirə materialları, 2, 4,6,11-15,17]</p>	Aqrokimyəvi tədqiqat üsulları (tarla, qidalanma, qeydləşdirilmə, ölçetmə, təcrlübələr).Aqrokimyəvi tədqiqatda nişanlanmış elementlərin sulu.	2
5	<p>İş 5: Aqrokimyəvi kartogramlarının və tətbiqlərin tətbiqi.</p> <p>Mənbə: [Mühazirə materialları, 1,2, 3,11-16]</p>	Aqrokimyəvi kartogramlarının tətbiqi.	2
	Cəmi:		10 s.

XI. Fənn üzrə tələblər:

Bitkilərin qidalanması,tipləri,növləri (əvadən-fotosintez və kökdən-mineral),bitkilərin qidalanmasında sinergizm və arzusuz qidalanma mədənində kimyəvi elementlərin makroelementlərin (azot ,fosfor ,kalium) və mikroelementlərin müəyyənləşdirilməsi.

XII.Təlimin nəticələri

FTN 1.Bitkilərin qidalanması,tipləri,növləri (əvadən-fotosintez və kökdən-mineral),bitkilərin qidalanmasında sinergizm və arzusuz qidalanma mədənində kimyəvi elementlərin ehemiyətini öyrənməyi təmin etməyi və energetik səmərəliliyi hesablaması bacarmalı

FTN2.Gübrələrin optimallaşdırılması, tətbiqlərin tətbiqi və energetik səmərəliliyi hesablaması bacarmalı

XIII.Tələbənin fənn üzrə fikirləri

XIV: Kollekviuum sualları:

Kollekviuum sualları

- 1.Aqrokimya fənninin məqsədi, vəziyyəti və tədqiqat metodları.
- 2.Bitkilərin qidalanması, torpaq məhsulun tətbiqi.
- 3.Bitkilərin qidalanması və aqrokimyəvi tətbiqlərin xidmətləri
4. Bitkilərin qidalanmasında makroelementlərin və mikroelementlərin rolü.
- 5.Azotlu gübrələrin təsnifatı.

6. Fosforlu gübrələrin təsnifatı, tərkibi və torpaqla qarşılıqlı əlaqəsi.
7. Kalium gübrələrinin təsnifatı, tərkibi və torpaqla qarşılıqlı təsiri.
8. Kompleks gübrələrin təsnifatı, tətbiqinin agronomik və iqtisadi effektlliliyi.
9. Mürəkkəb - qarışiq gübrələr
10. Maye kompleks gübrələr,

XV. İmtahan sualları:

I blok

1. Aqrokimya fənninin məqsədi, vəifəsi və tədqiqat metodları.
2. Bitkilərin qidalanması, torpaq münbitliyi və gübrələmə haqqında təlimin inkişaf tarixi
- 3.. Bitkilərin qidalanması və aqrokimya elminin inkişafında Azərbaycan və xarici ölkə alimlərinin xidmətləri
4. Bitkilərin qidalanmasında makro və mikroelementlərin rolu.
5. Azotlu gübrələrin təsnifatı.
6. Fosforlu gübrələrin təsnifatı, tərkibi və torpaqla qarşılıqlı əlaqəsi.
7. Kalium gübrələrinin təsnifatı, tərkibi və torpaqla qarşılıqlı təsiri.
8. Kompleks gübrələrin təsnifatı, tətbiqinin agronomik və iqtisadi effektlliliyi.

II blok

9. Mürəkkəb - qarışiq gübrələr
10. Maye kompleks gübrələr,
11. Dəmir, manqan, bor və sinkli mikro gübrələrin tətbiqi və səmərəliliyi
12. Üzvi gübrələr və onların növləri. Peyin və torpaq münbitliyi. Peyinin saxlanması üsulları
13. Peyin şirəsi və quş zılı (peyini).
14. Torflu kompostların hazırlanması və tətbiqi.
15. Peyin-torpaq kompostu.
16. Torf-mineral-ammonium gübrələri (TMAK) hazırlanması və tətbiqi.

III blok

17. Yaşıl gübrələrin əhəmiyyəti
18. Müstəqil və sıx (karışiq) siderat əkinlər. Yaşıl gübrənin üç əsas forması: tam yaşıl gübre, çalınmış yaşıl gübre, xora yaşıl gübre.
19. Bakterial gübrələrin növləri. Nitragin, Azotobakterin, Fosforobakterin preaparatlarının hazırlanması və tətbiqi qaydaları.
20. AMB (Autoxton mikroflora "B") – kombinədilmiş bakterial preparatların tərkibi, hazırlanması və gübre kimi istifadəsi.
21. Əhəngli gübrələr. Torpağın turşuluğunun bitkilərə təsiri və əhəngin torpağın reaksiyasına münasibəti.
22. Torpağın əhənglənməyə ehtiyacının müəyyən edilməsi.
23. Şorlaşmış və şorakətləşmiş torpaqların təsnifatı.
24. Şorlaşmaya və şorakətləşməyə qarşı meliorativ tədbirlər

IV blok

25. Gübrələmə sistemi haqqında ümumi anlayış. Gübrələrin tətbiqi sisteminin məqsədi və elmi əsasları.
26. Növbəli əkində əsas tarla bitkilərinin gübrələmə sisteminin elmi prinsipləri.
27. Üzvi və mineral gübrələrin birlikdə tətbiqi. İqlim şəraiti və gübrələrin tətbiqi.
28. Gübrələmə sistemində bitkiyə verilən gübre dozalarının müəyyən edilməsi.
29. Tarla bitkilərinin gübrələnməsi
30. Lifli və yağverən bitkilərin gübrələnməsi
31. Tərəvəz və bostan bitkilərinin gübrələnməsi
32. Tumlu və çeyirdəkli meyvə ağaclarının gübrələnməsi.

V blok

- 33. Subtropik və sitrus meyvə bitkilərinin gübrələnməsi.
- 34. Qərzəkli bitkilərinin gübrələnməsi.
- 35. Subtropik texniki bitkilərin gübrələnməsi
- 36. Gübrələrlə tarla təcrübəsinin qoyulması sxemi, programı, planı və texnikası.
- 37. Aqrokimyəvi kartogramların tərtib edilməsi və istifadəsi.
- 38. Gübrələrdən səmərəsiz istifadənin insan sağlamlığına təsiri.
- 39. Ekoloji təhlükəsiz məhsul istehsalı. Nitratlar və onların törəmələrinin insan organizminə təsirinin azaldılması yolları.
- 40. Gübrələrin təsirinin iqtisadi cəhətdən qiymətləndirilməsi.

“Aqrokimya” fənninin sillabusu 060701-“Torpaqşunaslıq və aqrokimya”; ixtisasının tədris planı və fənn programı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus «Aqrar elmləri» kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (27 dekabr 2024-cü il, protokol № 04)

Fənn müəllimi:

dos. X.Y.Babayev

Kafedra müdürü:

dos. İ.C.Kərimov